

LEERHONGER

Mijn zusje is 13 en zit in het bijzonder onderwijs. Ik ben 16 en volg Latijn-Wiskunde met optie Grieks. We zijn als het ware elkaars tegenpolen. Beiden hebben we nood aan een andere vorm van onderwijs. We vertrekken elke dag naar school op hetzelfde tijdstip. Mijn zusje is blij. Eindelijk kan ze haar juffen en meesters terugzien. Op school krijgt ze de nodige begeleiding. Op het einde van de dag vraagt ze me hoe mijn dag is verlopen. Spontaan begint ze over haar eigen dag te vertellen. Ze kijkt vreemd op wanneer ik zeg dat ik niets te vertellen heb. Hoe kan je nu niets te vertellen hebben na een schooldag? Op school leer je toch nieuwe dingen?

Het is een hele opgave om aan je 13-jarige zus uit te leggen waarom de lessen voor jou eigenlijk alleen maar kommer en kwel zijn, hoewel je zoveel meer te verwerken krijgt dan zij. Het klinkt bijna tegenstrijdig te zeggen dat de nieuwe dingen die ik leer voor mij vaak niet voldoende interessant zijn en ik eigenlijk naar meer uitdaging snak. Er zijn leerlingen die meer zorg nodig hebben dan andere, maar je vervelen? Differentiatie naar beneden toe klinkt in vele gevallen logischer en vooral nuttiger dan differentiatie naar boven toe. In het onderwijs heeft de term differentiatie in de loop der jaren verschillende bijklanken gekregen. Vooral over het differentiëren naar boven toe bestaan er nogal wat opinies, en niet altijd in positieve zin. Terwijl iedereen het logisch vindt dat de 12-jarige Kim Clijsters niet met leeftijdgenootjes moet tennissen volgens het voorgedrukte curriculum, is dat veel minder het geval voor hooggetalenteerde jongeren in het onderwijs. Hoe kunnen we het imago van differentiatie naar boven toe zoveel mogelijk opkrikken? Met andere woorden: hoe zorgen we ervoor dat we deze vorm van differentiatie kunnen herleiden naar iets positiefs?

De maatschappij streeft naar gelijke kansen op school voor iedereen. Elk kind heeft recht op een persoonlijke aanpak. Men maakt aan de hand van het gemiddelde niveau van de klas een minimumdoel op, waardoor elke leerling de kans krijgt deze doelstelling te behalen. Perfect, niet? Iedereen kan mee. Helaas wordt dit nog veel te vaak verkeerd geïnterpreteerd. Voor zowel hoogbegaafden als leerlingen die nood hebben aan uitdaging werkt het continu presteren onder hun niveau averechts met vaak demotivatatie en onderpresteren tot gevolg. Uit onwetendheid en in sommige gevallen zelfs uit jaloezie zeggen mensen soms vreemde dingen over deze kwestie. In tegenstelling tot wat wel eens wordt beweerd, kampen sterke leerlingen helemaal niet met een luxeprobleem. Hoewel sommige leerlingen het beter kunnen accepteren dan andere, mag men het probleem zeker niet onderschatten. Een school beschikt over een zeer grote invloed op een kind. Op school leert een kind het verschil tussen A en B. Een verkeerde aanpak zal leiden tot een kind dat geen moeite meer doet om deze twee letters juist te leren en gaat onderpresteren.

Differentiëren naar boven toe wordt nog te vaak gezien als iets onnuttig. Het zou bovendien meer tijd en werk van de leerkrachten vragen. Wel, differentiatie naar boven hoeft niet per se meer tijd en werk in beslag te nemen. Wat je toepast op een leerling die meer zorg nodig heeft, kan je evengoed toepassen op een leerling die naar meer uitdaging verlangt. Net zoals bij het zwakke kind kan de leerkracht samen met de sterke leerling op zoek gaan naar zijn of haar mogelijkheden door moeilijkere en diepgaandere oefeningen te geven op maat van de leerling.

Als Vlamingen pronken we graag met de kwaliteit van ons onderwijssysteem. Instanties als de OESO kunnen dit bevestigen. Hoewel we in vele PISA-onderzoeken zeer hoog scoren, geeft dit echter een vertekend beeld van de werkelijkheid. Deze tests zijn enkel gebaseerd op de schoolresultaten en dus niet op de kwaliteit en de atmosfeer van de scholen. We zijn in Vlaanderen nog te veel bezig met het van buiten leren van leerstof. We houden bijvoorbeeld geen rekening met extracurriculaire activiteiten. Ook het verdiepen in de leerstof doen we nog te weinig. Voor leerlingen die op zoek zijn naar meer uitdaging zijn dit de kansen bij uitstek om zich verder te ontwikkelen in hun talenten. Een kind dat voldoende stimuli krijgt, zal veel gelukkiger zijn en niet meer worden beschouwd als 'dat vervelende, immer kritische kind'.

Met het M-decreet stelt Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits scholen op de proef. Het zorgbeleid van de school zal zich nu nog meer moeten concentreren op differentiatie en dan vooral op het differentiëren naar beneden toe. Convergente differentiatie – met een minimumdoel voor de klas als geheel – neemt steeds meer de bovenhand, waardoor divergente differentiatie het onderspit moet delven. Hiermee pleit ik natuurlijk niet voor het afschaffen van differentiëren naar beneden toe. België doet het opvallend goed op het vlak van scholen op maat van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Dit is zeker iets waar we trots op mogen zijn. Op deze manier kunnen zorgleerlingen in een aangepaste omgeving openbloeien tot wie ze echt zijn zonder hierbij stress te ervaren.

Desondanks zie ik dat de maatschappij meer en meer focust op het collectieve, veeleer dan op het individuele. In die visie is het beter iedereen op dezelfde manier aan te pakken, dan in te gaan op ieders talenten en kwaliteiten. 'Waarom?', denk ik dan. We doen het zo goed op het gebied van zorgleerlingen. Waarom trekken we deze lijn van individuele benadering dan niet door naar de benadering van sterkere leerlingen. Azen we dan op een maatschappij waar iedereen geacht wordt hetzelfde te kennen en te kunnen? Azen we dan op een maatschappij met eenheidsworst? Dat lust ik niet en deze vormeloze massa stilt mijn leerhonger zeker niet